

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פֶּרֶשֶׁת צו

י' ניסן תשפ"ו
שבת הגדול

הפטרה: וערכה לה'

יציאת השבת:

19:34

ירושלים: 19:33

אין אומרים תחנון | צדקת

ברכת האילנות | פרשת הנשיאים י'

ברכת הלבנה | מוצאי חג ראשון ספירת העומר

יציאת שבת ר"ת: 20:12

גיליון 956

כניסת השבת:

18:26

ירושלים: 18:20

המִצְוֹת והמִצְוֹת

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

נצטוונו בתורה לשמור את המצוות – שלא יחמיצו כמובן, ואולם חכמנו דרשו בנוסף לכך שלא נחמיץ את קיום המצוות, כדברי רש"י על אתר (שמות יב, יז): "ושמרתם את המצוות – שלא יבאו לידי חמוץ, מכאן אמרו תפח, תלטוש בצונן. רבי יאשיה אומר: אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד".

איך הגיעו מהמילה מצוות למצוות? כמו בהרבה מקרים, יש לימוד המסור לנו מדורי דורות הלכה למשה מסיני. עוד יש לומר, אדם הקורא בתורה יראה כי בתוך ספר התורה עצמו אין לא ניקוד ולא סימני פיסוק. הניקוד והטעמים שהם סימני הפיסוק בתורה, מהווים חלק מהפרשנות. התורה ניתנה להידרש, וכידוע שבעים פנים לתורה, וזוהי דרשתו של רבי יאשיה: "אל תהי קורא את המצוות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצוות כך אין מחמיצין את המצוות אלא אם באה לידך עשה אותה מיד". כשם שמצה יש לעשות בזריזות בלי לתת שהות לבצק להחמיץ, כך בעשיית המצוות, כאשר באה מצווה לידך, יש לעשותה בזריזות בלי להשאיר שהות או לדחותה לזמן מאוחר יותר, שמא לא תזכה לעשותה.

זריזות בעשיית המצוות כמו במצוות, מהווה יסוד הלכתי ומוסרי חשוב בדתנו. בעמדנו ערב חג הפסח, אחר ניקיון הבתים מהחמץ והכשרת הלבבות, נתפלל לפני בוראנו, שיזכנו להיות זריזים בקיום כל המצוות. ובשנה מיוחדת זו שבה אנו רואים קיום ממשי לכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו והקב"ה מצילנו מידם וגבר ישראל, נתפלל לראות בגאולה השלימה ובבניין המקדש במהרה, אמן כן יהי רצון.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה"נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר • כולל אברכים • שיעורי תורה • פרסומים תורניים • גמ"ח עורה לנוקמים • הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

ליל הסדר ומצוותיו

ליל הסדר הוא לילה עטור חוד, "ליל שימורים הוא הלילה הזה", לילה המושמור מן המזיקים. בלילה בו מסיבים כל בני הבית יחדיו יש סדר ויש מטרה אשר באים לידי ביטוי במצוות הסדר ומנהגיו.

מצווה לספר ביציאת מצרים

מצוות עשה של תורה לספר בנסים ובנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמישה עשר בניסן, שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", כמו שנאמר "זכור את יום השבת". ומניין שבליל חמישה עשר? תלמוד לומר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה" - בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן.

אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו - הרי זה משובח. מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן - אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש - אומר לו: 'בני, כולנו היינו עבדים, כמו שפחה זו או כמו עבד זה, במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויוציאנו לחירות'. ואם היה הבן גדול וחכם - מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבנו, הכול לפי דעתו של בן.

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה, כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" עד שישב להם ויאמר להם כך וכך אירע, כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפים מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן - אשתו שואלתו. אין לו אשה - שואלים זה את זה "מה נשתנה הלילה הזה", ואפילו היו כולם חכמים. היה לבדו - שואל לעצמו "מה נשתנה הלילה הזה".

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבח. כיצד? מתחיל ומספר שבתחילה - בימי תרח ומלפניו - היו אבותינו כופרים וטועים אחר ההבל, ורודפים אחר עבודת אלילים. ומסיים בדת האמת - שקירבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקירבנו לייחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסף ומאריך בדרש פרשה זו - הרי זה משובח.

פסח מצה ומרור

כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בליל חמישה עשר, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם: פסח, מצה ומרור. "פסח" - על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" וגו'. "מרור" - על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. "מצה" - על שם שנגאלו. ודברים אלו כולם נקראים "הגדה".

אנו יצאנו ממצרים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואותנו הוציא משם" וגו'. ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה, "וזכרת כי עבד היית" - כלומר: כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית.

לפיכך, כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות כשהוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים - חייב לשתות בלילה הזה ארבע כוסות של יין. אין פוחתים לו מהן, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבע כוסות. שיעור כל כוס - רביעית.

הסבה

אפילו עניי שבִּישראל לא יאכל עד שיסב. אישה אינה צריכה הסיבה, ואם אישה חשובה היא - צריכה הסיבה. ובן אצל אביו והשמש בפני רבו - צריכים הסיבה. אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על עורפו או על פניו אין זו הסיבה. ואימתי צריכים הסיבה? בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות אלו. ושאר אכילתו ושתייתו - אם היסב - הרי זה משובח, ואם לאו - אינו צריך.

ארבע כוסות

ארבע כוסות אלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתייה ערבה, הכול לפי היין ולפי דעת השותה. ולא יפחת בארבעתן מרביעית יין חי. שתי ארבע כוסות אלו מיין שאינו מזוג - יצא ידי ארבע כוסות ולא יצא ידי חירות. שתי ארבע כוסות מזוגות בבית אחת - ידי חירות יצא, ידי ארבע כוסות לא יצא. ואם שתי רוב מכל כוס - יצא. כל כוס וכוס מארבע כוסות הללו מברך עליה ברכה בפני עצמה. כוס ראשונה - אומר עליה קידוש היום. כוס שנייה - קורא עליה את ההגדה. כוס שלישית - מברך עליה ברכת המזון. כוס רביעית - גומר עליה את ההלל ומברך עליה ברכת השיר. ובין הכוסות האלו, אם רצה לשתות - שותה; בין שלישית לרביעית אינו שותה. (מלשון הרמב"ם).

קידוש ליל פסח:

אלה מועדי ה' מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים: וידבר משה את מועדי ה', אל בני ישראל:

סברי מרנן: ועונים - לחיים:

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא פרי הגפן:

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר בחר בנו מכל עם. ורוממנו מכל לשון. וקדשנו במצותיו. ותתן לנו ה' אלהינו באהבה. מועדים לשמחה. חגים וזמנים לששון. את יום חג המצות הזה. את יום טוב מקרא קדש הזה. זמן חרותנו: באהבה מקרא קדש. וזכר ליציאת מצרים. כי בנו בחרת ואותנו קדשת מכל העמים. ומועדי קדשך בשמחה ובששון הנחלתנו. ברוך אתה ה', מקדש ישראל והזמנים:

בליל שביעי של פסח אין מברכים "שהחיינו":

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה:

קידוש לבוקר הפסח:

אלה מועדי ה' מקראי קדש, אשר תקראו אתם במועדים: וידבר משה את מועדי ה', אל בני ישראל: שלוש פעמים בשנה יראה כל וכורד את פני ה' אלהיך במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסופות, ולא יראה את פני ה' ריקם: איש כמתנת ידו, בברכת ה' אלהיך אשר נתן לך:

סברי מרנן: ועונים - לחיים:

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, בורא פרי הגפן:

הלכות בדיקת חמץ

בלילה שלפני ערב פסח בודקין את החמץ. וחייבין לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: אין בודקין אלא בנר של שעווה יחיד. ולא בנר קלוע משום דהוי כאבוקה. בודק כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפילו המרתפים והעליות והחנויות, כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ צריכין לבדקו. וכן צריכין לבדוק כל הכלים שמחזיקים בהם חמץ. וקודם הבדיקה ינקו היטב את כל המקומות מכל חמץ כדי שיהא קל לבדוק: צריכין לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין כל מה שאפשר. וגם הכיסים שבבגדים שלפעמים נותנים בהם חמץ, צריכין בדיקה. וינערם היטב למחרת בשעת הביעור: קודם שמתחיל לבדוק יברך בכוונה ובשמחה "על ביעור חמץ", ויתחיל לבדוק היטב:

ברוך אתה יְדוּד, אֱ-לֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חֻמֵּץ:

ואע"פ שעתה עדיין אינו מבערו, מכל מקום מברך על ביעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה. וטוב שלא יפסיק עד גמר כל הבדיקה אלא במה שהוא מעניין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת: יש נוהגין שקודם הבדיקה מניחין פתיתי לחם במקומות שימצאם הבודק כי חוששין שמא לא ימצא כלום ותהא ברכה לבטלה. אחר הבדיקה יבטל החמץ, והוא מצות עשה דרבנן. וצריך להבין את ענין הביטול, שהוא מפקיר את כל החמץ שברשותו שלא ראהו. ומלת "חמירא" כוללת חמץ ושואור: ואחר כך יאמר בקול שלוש פעמים:

כָּל חֻמִּירָא דְאִיכָא בְּרִשּׁוֹתַי. דְּלֹא חֲזִיתִיהּ וְדִלָּא בִיעַרְתִּיהּ, לְבָטִיל וְלִהְיוּ [בפעם השלישית נכון להוסיף: הַפְּקָר] כְּעַפְרָא דְאַרְעָא: ופירושו בלשון הקודש: כָּל חֻמֵץ וְשִׂאֵר שֵׁינֵי בְּרִשּׁוֹתַי, שְׂלֹא רִאִיתִיו וְשִׂלָּא בִיעַרְתִּיו, יִתְבַטֵּל וְיִהְיֶה [הַפְּקָר] כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:

יהי רצון שנוכה לבער את החמץ שבקרבתנו

סוף זמן אכילת חמץ: 10:14

סוף זמן ביעור חמץ: 11:29

סוף זמן אכילת אפיקומן: 00:42

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - גלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לחפזות: ציפורה וירושלע לוי. שרה בת שמחה. עוזר בן עישה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת גאן. אסנת בת זחבה. מואל בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ו.

לעילוי נשמות: דוד יוסף. דוד מואל. רבי יעקב זכריה שושן. יצחק דוד. מקס דוד. ניר חיים. ישראל אברהם דוד. אורי מנחם. דוד מנחם. מרדכי בן חנו. אסתר וענבר חיים. עמוס דוד. אסתר בת תורא. אליזה בת פרידל. אריה בן שמעון. ציונה בת דוד. יצחק ולאח אסתר. עיניה עננים. דוד רחל לוי. בנימין יחזקאל. נחמה שבע. אסתר אלקוב. אברהם בן שבא אלעזר. לאור רחמים. דבורה ואילן מעלים. מיסאל ועקני. איתי וצפני. אליה שחר. יצחק בן פנחס. יצחק ושבחה אילון ז"ל. אורי יצחק אילון הי"ד. סין יאיר יעקב שושן הי"ד.

לע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאח ציטרון ז"ל.

להחזרת נעדר צה"ל ושבינו ובהם: גיא חבר, יהודה כץ, רון ארד הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483